

HAYAT

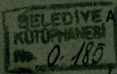
AYDA BİR ÇIKAR FİKİR ve EDEBİYAT MECMUASI

YENİ TERTİP: № 1. İKİNCİ KÂHUN 1930

*Yapanlar, doğuranlar, yaradanlar
yalnız nikbinler, idealistlerdir.
Bedbinler doğuramaz, hayatı idame
edemez, Tarihi doğuramaz.*

MÜNDERECAT

1 — Başlangıç. 2 — Osmanlı devrinin tarihi. 3 — Fatih ve Namık Kemal. 4 — Tanzimattan cumhuriyete. 5 — Napoléon Bonapart ve Göthe. 6 — Bey Efendiler (Hikâye). 7 — Münekkidin vazifesi. 8 — Beynelmîl Darülfünunlular mahallesini. 9 — İyi bir Berehmenin hikâyesi. 10 — Harf inkılâbımız ve istenoğrafi ihtiyacı. 11 — Copula, mevcut olmak fili. 12 — İktisadî bir mütearife. 13 — İnkılâp ve biz kadınlar. 14 Arapça ve farisîden aldığımız kelimeler hakkında tedkikat. 15 Kitabiyat (Fuzulî) 16 — Faal nüfus istatistiği.

İdare eden: CELÂL NURİ

İSTANBUL, DEVLET MATBAASI

NUSHASI: 20 K.

ların niçin yükseldiklerini ve sonra neden inkıraz bulduklarını öğrenmek istiyen yirminci asrın bir evlâdı başka telifata müracaat eder.

Şahsî fikrimce mes'ele muntazam bir Osmanlı devri tarihi yazılmasından ziyade o tarih hususunda lâzım gelen alâkanın uyanmasıdır.

Celâl Nuri

Fatih ve Namık Kemal

Namık Kemal, "Evrakı perişan,"ında Fatih İkinci Sultan Mehmet hakkında şu muhakemede bulunuyor: "Fetaneti fevkalâdesinin en ziyade sezavarı hayret olan eseri şudur ki galebatını "Fatih," unvanını ihtisas edecek kadar teksir ettiği halde ne Şarkta ve ne Garpta devleti hududu tabiiyesinin haricine çıkarmadı. Meselâ Avrupada Eflâk ve Buğdan'ı ve belki Macaristanı ve Asyada hiç olmazsa Kürdistan ve Azerbaycanı mülküne ilhak etmek edna himmete mevkuf iken İşkodra kalesi ile uğraştı da onlara hiç iltifat etmedi. Çünkü İşkodranın fethi devleti aliyeinin hududunu temin için elzem ve ötekilerin zaptı ise o zamanda olan kuvvete göre muzır idi,,"

Birkaç sahife evvel ise, N. Kemal şu satırları yazıyor:

"... Ahmet paşa, ki Fatihin Roma imparatorluğu bakayasından İstanbulda mevcut olan hükûmeti cismaniyeyi bitirdiği gibi Roma şehrinde bulunan hükûmeti ruhaniyeyi mahv için İtalyayı zaptederek dünyada hıristiyanlığa bir merkezi istinat bırakmak niyetinde olduğuna vakıf idi, Zanto seferinin hitamından sonra bilistizan İstanbula gelerek Napoli

kıt'asının ihtilâl içinde ve binaenaleyh teshiri kabil bir halde bulunduğunu beyan etmekle bir büyük donanma ile bu maksadın icrasına memuriyet almış ve İtalyanın Rumeli sahiline en karip cihetine inerek Otranto mevkkii ile tevabiini zapteylemişti. „

Fatih Osmanlı imparatorluğuna bir hudut çizmiş bu hudut, Avrupada Tunayı geçmiyor, ve, Asyada Kürdistanı ve hatta dildaş ve ırkdaşımız olan Azerbaycanı ihtiva etmiyormuş. Pek âlâ... O halde civarı ile birlikte Otranto, ki filen zaptedilmiştir, cenubî İtalya ve Napoli kırallığı bu hudut dahilinde mi idi ki Fatih onların zaptına girişti?

Venizelos Yunanistanının deniz aşırı Anadoluya, Osmanlı devletinin fena bir gününden istifade ile akın etmesi ne felâketli neticeye müncer olmuşsa, Fatih'in de, Napoli devletinin bir ihtilâlinden istifade ile o havaliyi istilâsı öyle bir akıbeti mucip olurdu.

Tabii hudut ne demektir? Bu iştihaya tâbidir. Bu hudut neden Tunadan kesiliyor? Bunun ırkî, lisanî dinî sebepleri var mı? Bilmiyoruz. Hele İtalyanın fethine girişilmesi bu tabii hududun Fatihçe meçhuliyetine delâlet eder.

Fatih bir enperyalist idi. Hiçbir dinî, ırkî, millî 'saikle' mücehhez olmamak üzere zaptı nispetle kolay, yahut mümkün olan yerlere hücum ederdi. Eflâk ve Boğdanı muhtar idareye bağlaması bu kişverlerin doğrudan doğruya idaresi pek güç veya muhal olmasındandır.

Namık Kemal merhum Fatih'in tarihini yazarken cidden butlanlara uğruyor. Nazarında Fatih en büyük adamdır. N. Kemal bir âşık. Fatih onun maşuku. Âşık maşukta noksan görmek şöyle dursun, onun noksanlarını en büyük fazilet, keramet olmak üzere tefsir ve telâkki eder.

Buna « tipik » bir misal arz ediyorum: « ... İstanbul islâm eline geçtikten sonra garba hicret eden rumlar avrupalıların—Endülüsle olan münasebetleri

sayesinde— henüz zevk almağa başladıkları maarif ve edebiyatta üsradı olmuştur. “Bu sebepten dolayıdır ki Fatih, elsinei garbiyede devrani haşir unvanı ile maruf olan âsari ahîrenin sahibi addolunur.” Tarihte kek az müverrih bu derece yaman bir tenakuza düşmüştür. Dikkat buyurunuz: Rumler İstanbuldan hicret ediyorlar. Niçin ? çünkü bu rumlar (rumlardan maksat bir takım âlimler, hakimler, ediplerdi) Fatih rejiminde yaşayamıyorlar. Bunun sebebi de şudur: Bahsi geçen âlimlerle papazların patrikin arası iyi değildi. Fatih, reayadan kolay vergi almak için papazlarla taraftarlarını himaye etti. Ötekilere hür fikirlerle yaşamak imkânı kalmadı. İşte bu ahrar, Avrupaya, İtalyaya göçüyorlar ve kemalin Devrani haşir dediği renesans devrinin açılmasına sebep oluyorlar. İnsafla düşünelim Fatih İkinci sultan Mehmet, bu âlimlere memleketinde mevki vermiyor, onlar kaçıp gidiyorlar. İtalyada yeni bir devrin, parlak bir devrin açılmasına badi oluyorlar. Bunun şerefi değil, vebali Fatihe ait olmak lâzım gelir... Ancak düşman ve müstehzi bir müverrih Fatihi küçültmek için onu renesansın sahibi olmakla tevsim edebilirdi.

Devam: « ... Eğer bir az müddet daha berhayat olup da Gedik Ahmet paşanın teşebbüsatına imdat ederek İtalyada zaptettiği yerleri tekrar düşman eline geçmekten hıfzetse ve bu tarik ile o zamanlarca maarifi cedidenin mehdi zuhuru olan Romaya istilâ tasavvurunu da file çıkarmış olsa idi bugün şüphe yoktur ki âlemin kürsi’i medeniyeti İstanbul olurdu. » Niçin ? İstanbulun medeniyet kürsüsü olması Roma şehrinin Osmanlı mülküne iltihakına vabeste mi idi ?

İşte, Tanzimattan sonraki nesil bu uyuşturucu edebiyat ve tarihle oyalandı. Bu edebiyatın kelime, tabir ve cümleleri bile rekiktir. Yalnız bir ahengi vardır. Bu yazılar okunurken mana kaçır. Bunun içindir ki 1288 denberi bu nesirler okunmuş, fakat

kimse onların mana ve mefhumlarını araştırmak külfet ve zahmetinde bulunmamıştır.

Fatih, koğduğunun, başka diyarlarda ihraz ettiği ilmî zaferin.... sahibi addediliyor !.. Bilâkis o renesans hakimlerini, Fatih yeni payitahtında beslese, onlara lâzım gelen ihtiramda, yardımda ve himayede bulunsa, ve, o hakimler de Avrupada yaptıklarını İstanbulda vücuda getirseler, yani eski Yunan ve Lâtin irfanını tercüme ve ihya etseler, işte o zaman, Fatih ikinci Mehmet, N. Kemalın kendisine bahşettiği unvana, “ âsari ahirenin sahipliği „ ne istihkak kesbederdi [*].

.....
İşte Osmanlı tarihi.

İşte Osmanlı edebiyatı.

C. N.

[*] Bu âlim ve hakimlerin türklüğe, Osmanlılığa müslümanlığa temessüle hazır bulundukları eski bizantin metinlerinden aynen istidlâl ediliyor. Zaten papazlarla fena geçinen bu âlimler hür fikirli idi.